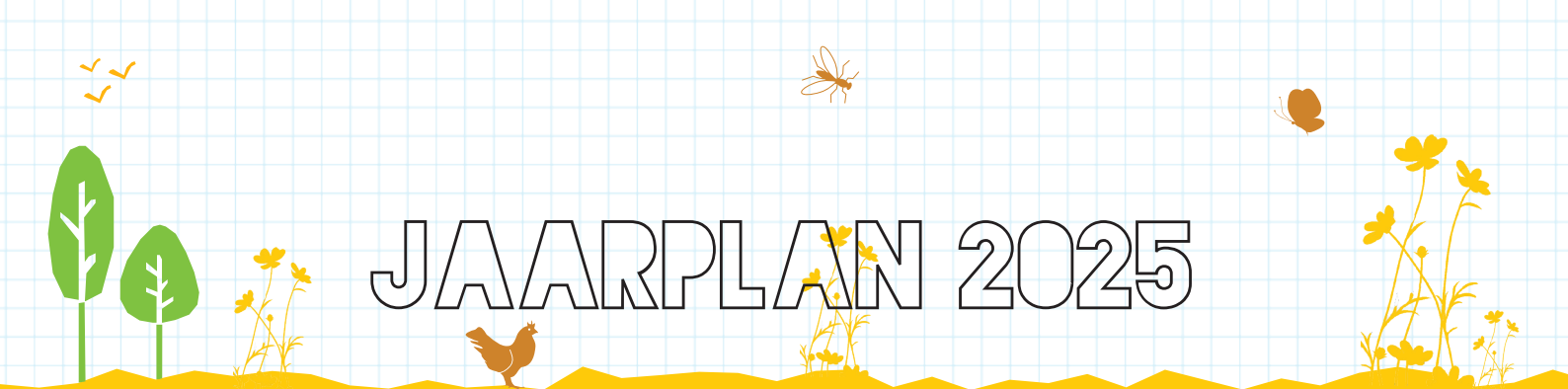

JAARPLAN 2025

BUITEN GEBEURT HET!

de Klyster

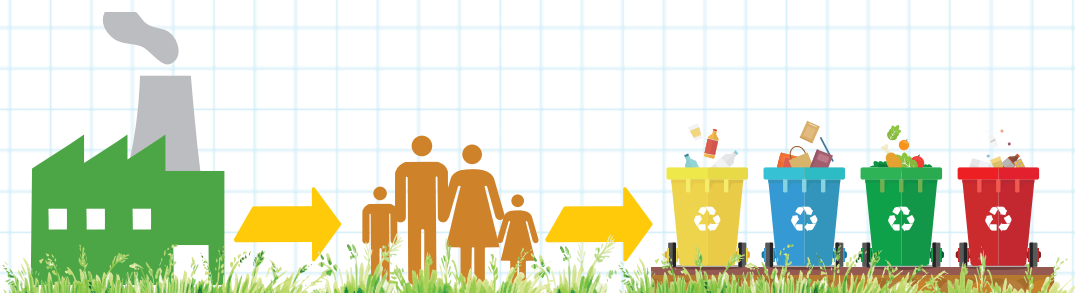
NME De Klyster Educatie Natuur en Duurzaamheid Basisonderwijs
Gemeenten Noardeast-Fryslân en Dantumadiel

INHOUDSOPGAVE

1. Voorwoord	5
2. NME De Klyster in een notendop	7
In dit hoofdstuk een korte beschrijving van NME De Klyster	
3. Doel en ambitie	9
4. Aanbod, Planning en Beleid	11
In dit hoofdstuk o.a. de educatieve bezigheden voor 2025	
5. Personeelszaken en team	19
In dit hoofdstuk informatie over het klysterteam 2025	
6. PR en Communicatie	21
In dit hoofdstuk alle middelen en acties die ingezet worden voor PR, promotie, werving, media-aandacht en onderhouden van het scholennetwerk en samenwerkingsverbanden	
7. Financien	23
In dit hoofdstuk hoe financien geregeld zijn + de begroting 2025	
8. Longlist	25
In dit hoofdstuk wensen voor ontwikkeling	
Bijlage Infographic	29
Bijlage Klysterteam	31

1. VOORWOORD

Voor u ligt het jaarplan 2025 van NME De Klyster.

Een ambitieus jaarplan waar het hele team graag de schouders onder wil zetten.

Grote thema's in 2025 zijn: Afval, Klimaatadaptatie, Biodiversiteit, Moestuinen.

Het hele jaar schenkt De Klyster bovendien speciale aandacht aan de Egel. Dit mooie beestje, dat iedereen kent, verdient deze extra aandacht, omdat het aantal egeltjes jaarlijks enorm afneemt.

Sûnt in jier is De Klyster it earste twatalige NME-sintrum fan Fryslân.

Yn 2025 sil fierder wurke wurde oan de promoasje fan Frysk en NME.

Daarnaast speelt net als vorige jaar het grote Afvalproject met Koos de Vuilnisman een grote rol in 2025. Hier komen de beleidsterreinen Afval en NME samen.

Ook wordt in 2025 een educatief project met als thema klimaat op de scholen gegeven. In dit project staat klimaatadaptatie centraal. Onderwerpen als: hittestress, hoosbuien, wateroverlast en -berging, zeespiegelstijging en vergroening van tuin en wijk komen aan de orde.

Samen met het bestuur van de Freonen fan De Klyster wordt projectsubsidie aangevraagd voor een stinzenplanten project. Cultureel landschappelijk erfgoed, staat centraal. Dit thema past binnen de gemeentelijke visies en geeft hier invulling aan.

In 2025 zal de laatste hand gelegd worden aan het opknappen en inrichten van de nieuwe klysterruimten.

Onze droom

- ➡ Dat alle basisschoolkinderen van Noardeast-Fryslân en Dantumadiel onder schooltijd naar buiten gaan en natuur en landschap ontdekken in deze mooie regio.
- ➡ Dat ze trots leren zijn op waar ze vandaan komen.
- ➡ Dat ze een dynamische schooldag hebben, waarin stilzitten en leren met het hoofd afgewisseld wordt met buiten leren met hoofd, hart en handen.
- ➡ Dat ze topervaringen in de natuur kunnen beleven, die een onuitwisbare indruk achterlaten.
- ➡ Dat ze natuurvaardigheden voor het leven leren.
- ➡ Dat ze, dankzij de natuur opgroeien tot een gezonde en gelukkige generatie.

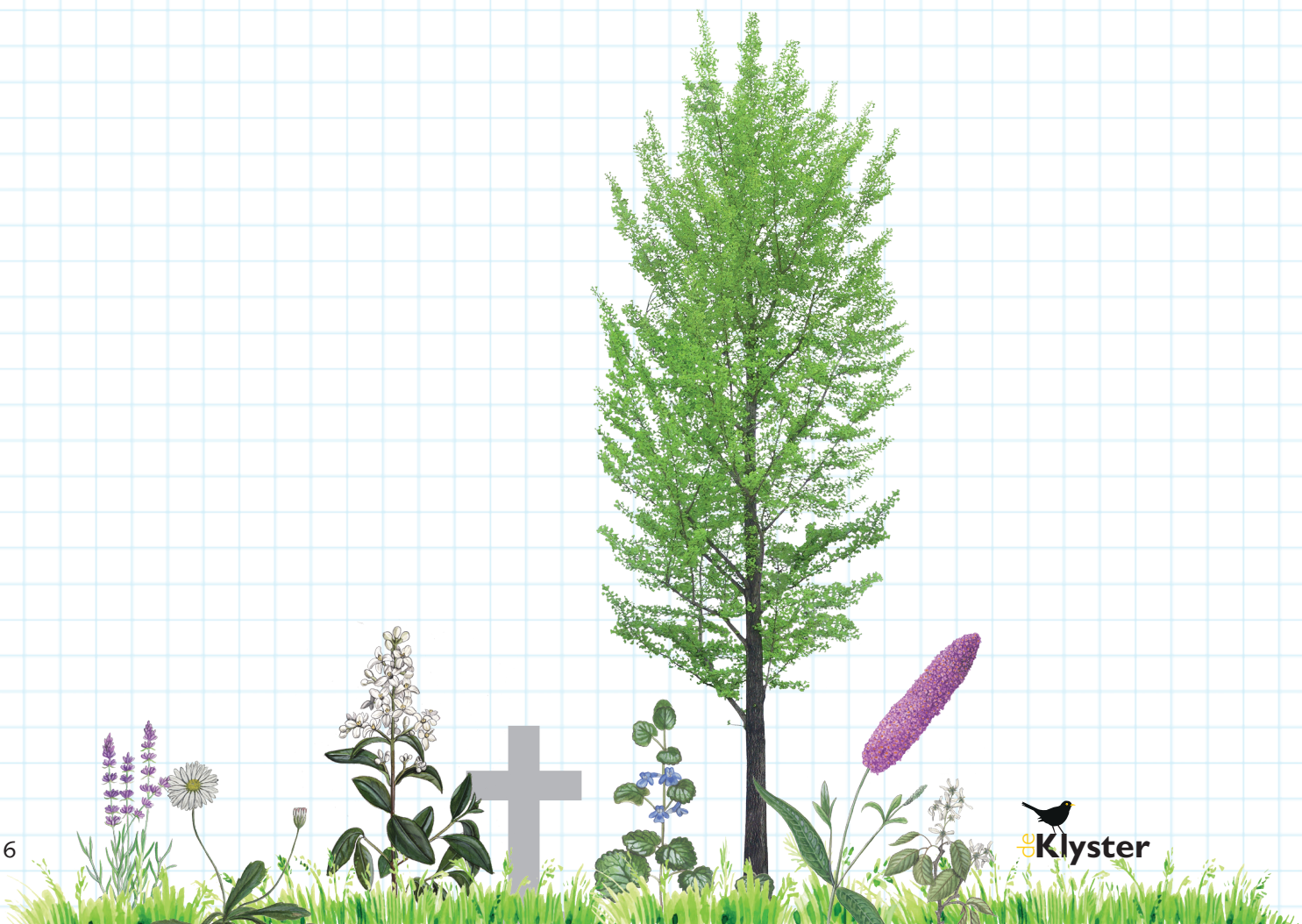
NME in de gemeenten Noardeast-Fryslân en Dantumadiel

Hart voor een groen en duurzaam Noordoost Friesland. De gemeenten streven naar een regio waar bewoners -jong en volwassen- een actieve bijdrage kunnen en willen leveren aan een duurzame toekomst: groen, leefbaar en veerkrachtig. NME De Klyster is sociaal instrumentarium dat ingezet wordt om beleidsdoelstellingen te realiseren.

Damwâld, januari 2025

Marjolein Staal

Teamleider De Klyster

2. DE KLYSTER IN EEN NOTENDOP

PLAATS BINNEN GEMEENTELIJKE ORGANISATIE

- ➔ De Klyster is een gemeentelijk NME-Centrum voor natuur- en duurzaamheidseducatie van Dantumadiel en Noardeast-Fryslân. De Klyster valt organiek onder het cluster Omjouwing en Economy, eenheid Ruimtelijk Beleid en Plannen.
- ➔ De Klyster vertaalt groene en duurzame beleidsthema's in educatieve onderwijsprogramma's en draagt zo bij aan het realiseren van gemeentelijke beleidsdoelstellingen. Bestuurders en collega's worden hierbij actief betrokken. Kortgezegd, NME is gemeentelijk instrumentarium.
- ➔ De Klyster faciliteert en stimuleert het basisonderwijs in de lessen natuur, gezond gedrag en duurzaamheid m.b.v. 1. een **UITLEENCENTRUM** en 2. een **ACTIVITEITENAANBOD**. Daarnaast 3. **ONTWIKKELT DE KLYSTER EDUCATIEVE PROJECTEN** en 4. **ONDERSTEUNT/ADVISEERT DE KLYSTER DERDEN**.
- ➔ Hiervoor is het nodig dat De Klyster actief een scholennetwerk onderhoudt en deel uitmaakt van een provinciaal en landelijke NME-netwerk. Via deze netwerken wordt gecommuniceerd en wordt kennis en expertise opgedaan over de nieuwste ontwikkelingen en trends binnen het vakgebied.
- ➔ Het NME-Centrum is gehuisvest in Damwâld op terrein Botniahiem. Het NME-Centrum heeft daar een Uitleencentrum, Praktijkveld (buitenlokaal), Kantoor, Magazijn, en een Vergaderaccommodatie.

COMITÉ VAN AANBEVELING

De Klyster heeft een comité van aanbeveling met daarin een aantal prominente Friezen die hun goede naam verbinden aan De Klyster. Zij fungeren als ambassadeurs voor De Klyster.

ANBI

De Klyster is geregistreerd als Algemeen Nut Beogende Instelling

SAMENWERKING

- ➔ De Klyster werkt samen met de Friese NME-Centra, Natuurmuseum Friesland, het provinciale IVN-consulentschap, terreinbeheerders en boswachters Staatsbosbeheer, Landschapsbeheer Friesland en It Fryske Gea, maatschappelijke organisaties en groene instanties in de regio zoals agrarische natuurverenigingen en de vogelwacht.

⇒ HET KLYSTERTEAM:

Het Klysterteam is een hechte, trouwe en betrokken groep professionals en vrijwilligers die allemaal een band met de natuur hebben en dit graag over willen dragen aan de jongere generatie. Het klysterteam bestaat in 2025 uit 22 personen: 2 vaste medewerkers (1,3 fte), 8 projectmedewerkers educatie, 12 vrijwilligers (natuurgidsen, moestuincoaches en vrijwilligers technische dienst).

⇒ Bestuurlijk betrokken: 5 bestuursleden van stichting Freonen fan De Klyster, 5 leden Comité van Aanbeveling. Vanuit de gemeenten zijn betrokken wethouder Hanneke Jouta van Noardeast-Fryslân en wethouder Gerben Wiersma van Dantumadiel.

Financiën

- De Klyster heeft in 2025 een gemeentelijk werkbudget van € 72.343.
- Extern zal naar verwachting € 38.198 budget worden gegenereerd.
- De begroting is € 110.000.
- Stifting Freonen fan De Klyster vraagt om het jaar subsidie aan om bijzondere klysterprojecten financieel te ondersteunen. In 2025 zal weer een aanvraag worden gedaan.
- De scholen betalen een eigen bijdrage van 1,50 euro per kind bij deelname aan een activiteit en een jaarlijks lidmaatschapsbedrag van € 47,50 per school en 0,80 per leerling.
- Vrijwilligers ontvangen de wettelijke vrijwilligersvergoeding. Deze is in 2025 € 210 per maand en max. € 2.100 per jaar en € 5,50 per uur. De vrijwilligers zijn via de gemeente Noardeast-Fryslân verzekerd.

De teamleider van De Klyster is verantwoordelijk voor de begroting en financiën.

Aan het eind van het jaar wordt een financieel verslag en een eindafrekening gemaakt.

Duurzaamheidsthema's met maatschappelijke opgaven:

- Klimaat en klimaatadaptatie
- Energie en energietransitie
- Circulaire economie
- Biodiversiteit
- Afvalreductie, hergebruik, zwerfafval
- Gezond gedrag, buiten spelen
- Schone lucht en bodemkwaliteit

Natuurgidsen en vrijwilligers

Ieder jaar worden excursies en activiteiten geleid door gecertificeerde natuur- en wadgidsen, moestuincoaches en ZZP-ers. Deze natuurgidsen hebben een VOG en een Vrijwilligerscontract bij De Klyster. Ze ontvangen een vrijwilligersvergoeding conform de regelgeving van de Rijksoverheid.

Stifting Freonen fan De Klyster

Stifting freonen fan De Klyster is een stichting met een eigen bestuur met als doel het ondersteunen van De Klyster door subsidie aan te vragen voor grote projecten. Het bestuur doet dit op vrijwillige basis.

- Water
- Landschap en cultuurhistorie
- Groene leefomgeving voor de jeugd
- Bescherming Nationaal park Lauwersland, Nationaal landschap Noardlike Fryske Wâlden, It Bûtefjild, Wereld Erfgoed Waddenzee.

3. DOEL EN AMBITIE

Doel NME

Zorgdragen dat basisschoolkinderen een band opbouwen met de natuur en het landschap in de eigen leefomgeving, waardoor zij hiervan de waarde inzien, en er nu en later goed op zullen passen en in staat zijn tot het maken van duurzame keuzes, om zo op eigen wijze bij te kunnen dragen aan een duurzame, toekomstbestendige samenleving.

Bijdragen aan het realiseren van gemeentelijke opgaven op het gebied van duurzaamheidsthema's en natuur- en landschappelijke waarden.

Stimuleren dat basisschoolkinderen naar buiten gaan en in contact komen met de natuur dichtbij, de natuurgebieden en het landschap in regio noordoost-Friesland.

KERNTAKEN

- ➡ Basisschoolkinderen in contact brengen met de natuur, de omgeving en het landschap, waardoor een belangrijke basis wordt gelegd voor gezond en milieubewust gedrag nu en in de toekomst.
- ➡ Het organiseren van een jaarlijks aanbod aan natuurexcursies en buitenactiviteiten en de ontwikkeling van positieve kindvriendelijke duurzaamheidsprojecten voor basisschoolleerlingen in Noordoost Friesland.
- ➡ Het stimuleren, faciliteren en ondersteunen van leerkrachten basisonderwijs in hun lessen NME.

Doel Klysterorganisatie

Het exploiteren van een NME-organisatie waarbinnen de randvoorwaarden worden geschapen die nodig zijn om de kerntaken van De Klyster te realiseren. Het bevorderen van de ontwikkeling van natuur- en milieueducatie en het daartoe opbouwen en onderhouden van netwerken en samenwerkingsverbanden.

DOELGROEP

De primaire doelgroep is het basisonderwijs. In 2025 zijn dat 46 basisscholen inclusief 2 scholen voor speciaal basisonderwijs.

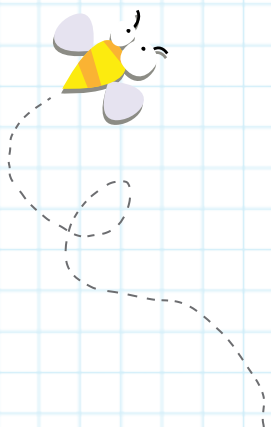

Scholennetwerk

De Klyster heeft een sterk scholennetwerk. De scholen zijn allemaal lid van de Klyster en hebben binnen hun schoolteam een NME-contactpersoon als aanspreekpunt.

Ambitie

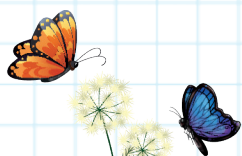
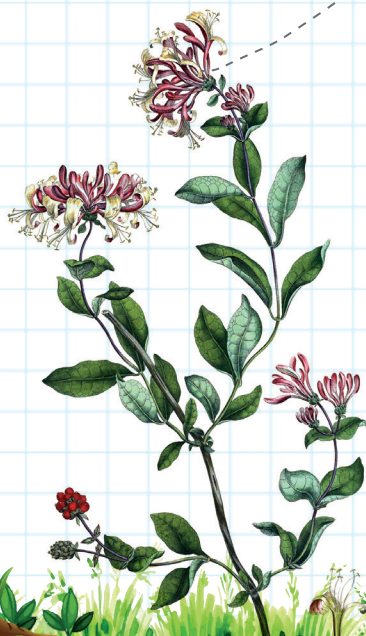
100% bereik van alle 46 basisscholen met in totaal ± 5.500 leerlingen.

Borging NME

Het is voor de klysterorganisatie en de borging van NME binnen de gemeenten van belang dat in 2025 de volgende stappen worden gezet:

- herbeschrijving en herwaardering functies vast medewerkers;
- finetunen samenwerkingsverband NME gemeente Dantumadiel en gemeente Noardeast-Fryslân.
- opstellen en ondertekenen huurcontract klystergebouw.

4. AANBOD, PLANNING EN BELEID 2025

⇒ In 2025 staan in het eerste semester de educatieprojecten **AFVAL** en **KLIMAAT** centraal. Het gehele jaar door is er extra aandacht voor de **EGEL** binnen het bestaande aanbod. **MOESTUINIËREN** wordt het hele jaar gestimuleerd door de moestuincoaches en door het uitgeven van educatieve pakketten voor de scholen. Het excursieaanbod staat in het teken van de **BIODIVERSITEIT**.

⇒ Scholen worden in 2025 opgeroepen om mee te doen aan nationale dagen zoals: de **OPSCHOONDAG (HIMMEL-DEI)**, **BOOMFEESTDAG**, **BUITENLESdag**, **DUURZAAMHEIDSDAG**. De Klyster organiseert en faciliteert deze dagen.

⇒ In het **AANBOD** staat het landschap, biodiversiteit en de natuur centraal. Excursies en projecten, **'T WAD OP**, **FISKEN OP RAAIS**, **NOARDLIKE FRYSKJE WÂLDEN**, **EENDENKOOIEN** zijn voorbeelden van aanbod dat hierop aansluit.

⇒ De ondersteuningsuren van IVN worden ingezet voor o.a. **TEAMTRAININGEN GEZONDE VOEDING**.

⇒ Verder wordt in 2025 het project **STINZENFLORA** ontwikkeld.

⇒ In 2025 wordt gewerkt aan het finetunen van de **WEBAPPLICATIE EN HET CMS**.

⇒ Het **UITLEENCENTRUM** krijgt twee nieuwe leskisten en een aantal oude leskisten wordt in een nieuw jasje gestoken.

⇒ Het hele jaar wordt in 2025 besteed aan het promoten van het **TWATALIGE NME-SINTRUM**.

⇒ Daarnaast wordt NME-jaar 2026 voorbereid.

NIEUWE BELEIDSPLAN 2025-2029

⇒ In het deelplan Implementatie Contourenschets 3.0 Cluster Omjouwning en Ekonomy staat Beleid Natuur- en Milieu educatie genoemd als één van de 10 disciplines van de eenheid Ruimtelijk Beleid en Plannen.

⇒ Het huidige beleidsplan van De Klyster is verlopen. Door organisatieveranderingen en personeelsverloop is vertraging opgelopen. Het ligt in de lijn der verwachting dat een nieuw beleidsplan in 2025 geschreven zal gaan worden.

ACTIVITEITENAANBOD SCHOLEN

2025 is in 2 semesters verdeeld. De scholen krijgen ieder semester een A2-poster met het NME-programma om op te hangen in de lerarenkamer. Daarnaast krijgt iedere groep een overzichtelijk wervend activiteitenboekje.

Scholen krijgen in totaal 33 activiteiten aangeboden.

In het schema hieronder staat welke activiteiten De Klyster organiseert in 2025 voor de 46 scholen in regio Noordoost-Friesland. Alle activiteiten worden gecoördineerd en aangestuurd door de vaste medewerkers van De Klyster en uitgevoerd door ZZP-ers, vrijwilligers en de samenwerkende partijen.

2025

PROGRAMMA ACTIVITEITENAANBOD

GROOT THEMA: AFVAL - KLIMAAT - BIODIVERSITEIT - MOESTUINIEREN - JAAR VAN DE EGEL

Nr	Domein	Titel	Betrokken	Kosten
VOORJAAR - SEMESTER 1				
1	Gezondheid - Flora & Fauna - Biodiversiteit	Moestuiniëren	4 scholen	4.000*
2	Gezondheid - Flora & Fauna - Biodiversiteit	Gastles 'Een bord vol Natuur'	10 scholen	1.500*
3	Circulariteit - Afval	Groot Afvalproject: Koos de Vuilnisman	25 scholen	20.000*
4	Klimaat - Biodiversiteit - Waterberging - Hittestress	Project Klimaat	25 scholen	4.550
5	Gezond gedrag - Leefomgeving - Groen schoolplein	Buitenlesdag	25 scholen	1.000*
6	Natuur - Biodiversiteit - Landschap - Flora & Fauna - Gezondheid	Vogel van de Week + Weidevogels	15 scholen	1.000*
7	Gezondheid - Biodiversiteit	Pakket Zaaïen in de Klas	25 scholen	1.000*
8	Huisdieren en Dierenbescherming - Burgerschap - Cultuur - Leefomgeving	Gastles Dieren verzorging	10 scholen	1.000
9	Flora & Fauna	Natuurpakket Vlinders	25 scholen	1.000
10	Huisdieren en Dierenbescherming - Burgerschap - Leefomgeving	Natuurpakket Kuikentjes in de klas	10 scholen	950
	Natuur in leefomgeving	VOORJAARSEXCURSIES 8x:	90 groepen	10.000
11		• Vroege Voorjaarswandeling	5	
12		• Struinen op het Wad	15	
13		• 't Wad op	10	
14		• Natuuravontuur	10	
15		• Kabouterpad	15	
16		• Natuurpad 't Landje	15	
17		• Fisken op Raais	10	
18		• Safari op het plein	10	
SUBTOTAAL				46.000

Nr	Domein	Titel	Betrokken	Kosten
NAJAAR				
19	Landschap - Natuur - Biodiversiteit - Leefomgeving - Gezondheid	Noardlike Fryske Wâlden, takomst foar in unyk lânskip	16 scholen	2.000*
20	Biodiversiteit - Flora & Fauna	Natuurpakket Herfst	25 scholen	750
21	Duurzaamheid	Voorleesdag Dag van de Duurzaamheid	6 scholen	3.000
22	Klimaat - Biodiversiteit - Flora & Fauna	Boomfeestdag	2 scholen	2.500
23	Biodiversiteit - Flora & Fauna - Leefomgeving	Biodiversiteit op Begraafplaatsen 	2 scholen	1.000*
24	Landschap - Natuur - Cultuurhistorie - Biodiversiteit - Flora & Fauna	Eendenkooien 	5 scholen	750
	Natuur in leefomgeving	Najaarsexcursies 9x 	75 Groepen	7.000
25		• Veenkloosterbos	10	
26		• Fredau en Redlef	8	
27		• Tolhuispark	10	
28		• Heksjespad	10	
29		• 't Wad op	5	
30		• Struinen op 't Wad	5	
31		• Bolletjes	10	
32		• Egelpad	10	
33		• Fiskien op Raais	7	
SUBTOTAAL				17.000

TOTAAL 2025

63.000

- We gaan uit van een bereik van 10.000 leerlingen op basis van het aanbod + deelname voorgaande jaren.
- 8 activiteiten met * krijgen naast genoemde bedrag ook externe projectondersteuning.
- Deelname kost 1,50 per leerling.
- Voor de betaling van vrijwilligers wordt de Rijksregeling Vrijwilligers gehanteerd.

SDG'S WERELD DUURZAAMHEIDSDOELEN en BURGERSCHAPSDOELEN en KERNDGOELN

Aan bovenstaande SDG's wordt aandacht besteed. De activiteiten dragen bij aan burgerschapsdoelen en kerndoelen voor het basisonderwijs.

Een aantal Activiteiten uitgelicht

In 2025 organiseert De Klyster 33 NME-activiteiten.
Hieronder wordt een aantal uitgelicht.

HELP DE EGEL

- ➡ Het hele jaar wordt tijdens alle excursies even aandacht geschonken aan de egel. In het najaar wordt het Egelpad georganiseerd waarin natuurgidsen laten zien hoe we de egel kunnen helpen.
- ➡ Het herfstpakket heeft als thema de egel. Leerlingen gaan o.a. een egelhuis bouwen. Bij de nieuwsbrief ontvangen de scholen iedere maand een lesblad over de egel. Hiermee kunnen alle leerlingen gelijk aan de slag.

KOOS DE VUILNISMAN KOMT! GROOT GEMEENTELIJK AFVALPROJECT DEEL II

In 2025 staat Afval en Afvalscheiding centraal. De 2e helft van de scholen wordt dit jaar bezocht door Koos de Vuilnisman. Hij geeft gastlessen en gaat met leerlingen aan de slag met afvalscheiding en zwerfafval. Tot slot mogen de kinderen een poster ontwerpen. De mooiste poster komt op de gemeentelijke vuilniswagen.

VOGEL VAN DE WEEK WINNAAR LANDELIJKE PUBLIEKSPRIJS

VOGEL VAN DE WEEK

Een vrolijk project over wie er allemaal nog meer in jouw buurt eet, drinkt, rondhipt en nestelt. Iedere week staat een vogel centraal, die in een kort filmpje op ludieke wijze wordt geïntroduceerd. Daarna gaan de leerlingen een praktische opdracht uitvoeren. Is de opdracht goed? Dan krijgen ze een vogelplaatje voor in het eigen vogelverzamelalbum.

Tot slot worden de leerlingen uitgedaagd om de vogel buiten te spotten. Familieleden mogen natuurlijk helpen! Dit klysterproject wordt dit jaar uitgebreid met weidevogels

PROJECT KLIMAAT

- ➡ Het klimaat verandert. Steeds vaker zijn er hoosbuien en perioden van extreme droogte. Wat is waterberging en hoe kunnen we onze planten toch water geven bij lange perioden van warm weer? En hoe zit het met onze dijken, zijn die nog hoog genoeg?
- ➡ Hierover gaat project Klimaat. Met behulp van grote watertafels laat een gastdocent de leerlingen zien wat een hoosbui doet en kunnen ze een dorp opnieuw inrichten door wateropvangmiddelen in te zetten, zoals wadi's, groene daken en tuinen.

Moestuinieren met moestuincoach

Scholen die willen starten met moestuinieren komen veel regels en een woud aan subsidiemogelijkheden tegen. Daar hebben scholen meestal geen tijd voor en daarom kunnen ze bij De Klyster hulp inschakelen. De Klyster heeft moestuincoaches en een -adviseur. Zij helpen de scholen een jaar lang bij het opzetten en het praktisch onderhouden van een schoolmoestuin.

Boomfeestdag

Biodiversiteit en Bomen zijn belangrijke gemeentelijke thema's. In november 2025 organiseert De Klyster de gemeentelijke Boomfeestdag. Wethouders worden betrokken bij de boomplantactie.

Een actueel maatschappelijk thema is het planten van meer bomen. Ze zijn belangrijk in het tegengaan van klimaatverandering. Bomen leveren verschillende ecosysteemdiensten: ze houden water vast, brengen verkoeling, filteren schadelijke stoffen uit de lucht en leveren voedsel, leefruimte en bescherming aan allerlei planten en dieren. Bomen werken voor een gezond klimaat.

DUURZAME VOORLEESDAG

- ➡ Op 10 oktober 2025 is het de 17e editie van de Dag van de Duurzaamheid en wordt op duizenden basisscholen een **VOORLEESACTIE** georganiseerd.
- ➡ De Voorleesactie is een laagdrempelige actie om aan de slag te gaan met duurzame ontwikkeling in de klas. Leerlingen ervaren dat duurzaamheid het nieuwe normaal is en ze ervaren dat hun handelen er toe doet.
- ➡ De Klyster betreft burgemeesters en wethouders bij dit project door hen te laten voorlezen in de klas. De bestuurders gaan daarna in gesprek met leerlingen over duurzaamheid.

SAFARI OP HET PLEIN

In 2025 organiseert De Klyster wegens groot succes weer een safari op het schoolplein. Kinderen gaan op zoek naar de **big 5** van de beestjes die voorkomen op ieder schoolplein. Daarna schrijven ze in de klas een gedicht over hun meest bijzondere vangst van die dag.

NOARDLIKE FRYSKJE WÂLDEN

Takomst foar in Unyk Lânskip

Sinds 2008 ontdekken ieder jaar ± 1.000 leerlingen hun eigen bijzondere leefomgeving: Nationaal Landschap de Noardlike Fryske Wâlden. De Klyster stond aan de wieg van dit unieke project: een natuurwerkdag op het erf van een boer in de buurt in combinatie met lessen over het nationaal landschap.

Ook in 2025 gaan leerlingen van de bovenbouw de boer helpen met het onderhoud (snoeien en zagen) van de elzensingels. Op school geeft de leerkracht les over het coulisselandschap en over wâldpiken en waarom zij zich zo thuis voelen in het smûk skaadzjend beametegrien. Leerlingen worden opgeleid tot ambassadeur van het landschap.

Biodiversiteit op Begraafplaatsen

Een begraafplaats is een bijzondere plek. Het is niet alleen een plek waar mensen begraven worden, maar ook een plek waar de natuur zich in alle facetten toont; een plek waar de circle of life, de kringloop van het leven, zichtbaar is.

De beleving op begraafplaatsen is van groot belang. Een plek met vlinders, vogels, bomen en bloemen biedt meer gelegenheid om tot rust te komen. Leerlingen krijgen een gastles hierover en gaan vervolgens helpen om een begraafplaats biodiverser te maken door o.a. bollen te planten.

Vorige seizoenen draaide het project met veel succes in Mitselwier, Burdaard, Burum en Dokkum. Ieder jaar komt er een nieuwe gemeentelijke begraafplaats bij.

UITLEENCENTRUM

In 2025 staan leskisten en veldwerkmaterialen klaar om uitgeleend te worden aan de basisscholen. De collectie is tweetalig, zodat scholen NME en Fries kunnen koppelen.

De haal- en brengservice wordt verzorgd door een vrijwilliger.

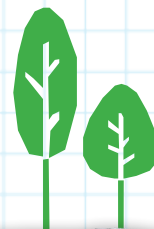
Verder zullen 2 nieuwe leskisten ontwikkeld worden met als thema Bomen en het Wad. Een viertal oude leskisten zal worden gemoderniseerd.

Ook wordt een begin gemaakt met het up to date maken en opnieuw vormgeven van lesbrieven.

IN ONTWIKKELING 2025

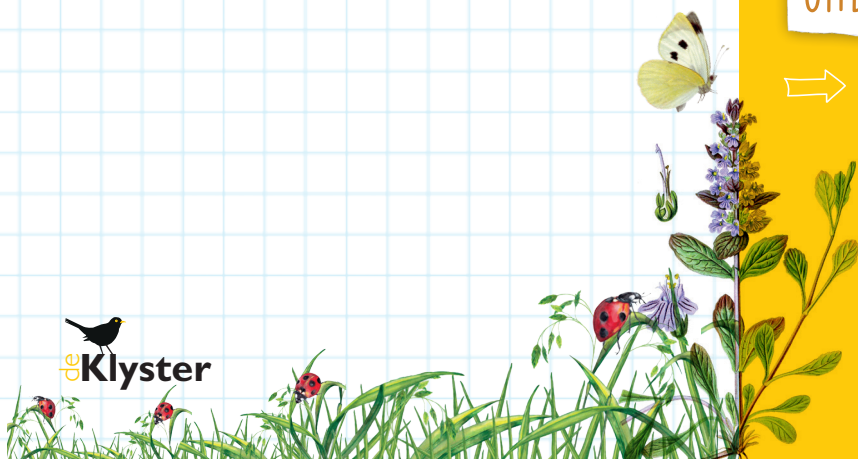
- ➡ Project Stinzenplanten
- ➡ Educatie herfstpakket egels
- ➡ Aanbod 2026
- ➡ Leskist Bomen, leskist Het Wad
- ➡ Modernisering lesbrieven
- ➡ Updaten 4 oude leskisten

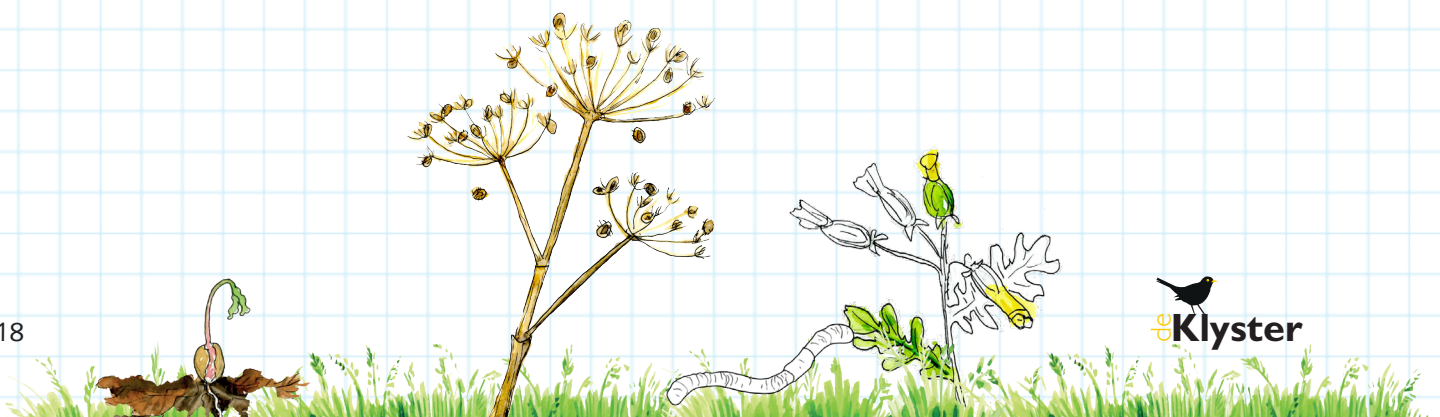

ONDERSTEUNINGSVRAGEN DERDEN

In 2025 is geen capaciteit om extra aanvragen voor ondersteuning en advisering van derden te honoreren. Per aanvraag wordt bekeken wat er eventueel in de toekomst wel mogelijk/inpasbaar is.

5. PERSONEELSZAKEN – TEAM

De Klyster werkt met een team van vrijwilligers en ZZP-ers. De personeelsadministratie en de bijbehorende financiële administratie voert De Klyster zelf. De vrijwilligers zijn via de gemeente verzekerd. Met elk individueel klysterteamlid wordt in 2025 een evaluatie- en voortgangsgesprek gepland. In 2025 zijn er 2 jubilarissen, zij zijn 10 jaar vrijwilliger!

VRIJWILLIGERS EN TEAM

- ➡ Het Klysterteam is een hechte, trouwe en betrokken groep professionals en vrijwilligers die allemaal een band met de natuur en de regio hebben en dit graag over willen dragen aan de jongere generatie.
- ➡ In 2025 worden excursies, gastlessen en projecten geleid door gecertificeerde natuur- en wadgidsen en ZZP-ers.
- ➡ De natuurgidsen zijn in het bezit van een VOG en een Vrijwilligerscontract bij De Klyster. Ze ontvangen een vrijwilligersvergoeding conform de regelgeving van de Rijksoverheid (in 2025 € 2.100 max per jaar).
- ➡ In 2025 werkt De Klyster met een team van 22 personen.

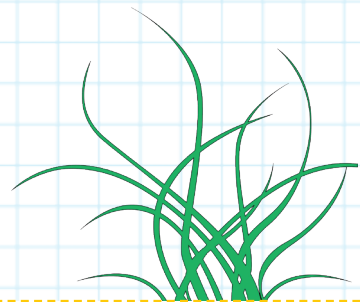
Scholing en teambuilding

In 2025 worden i.k.v. professionalisering de volgende workshops verzorgd voor het klysterteam:

- Informatieavond over de egel
- Workshop klimaat
- Workshop gezond eten
- Kursus Frysk skriuwen

In 2025 wordt 2x een teamuitje georganiseerd. Doel van de uitjes is het delen van NME-ervaringen, inspireren en teambuilding. Rond de kerstvakantie wordt het jaar gezamenlijk afgesloten met de traditionele kerstborrel voor betrokkenen bij De Klyster.

In 2025 wordt gestart met het uitgeven van een personeelsblad voor en door het klysterteam.

6. PR – COMMUNICATIE

Regelmatig zal **DE KLYSTER** in 2025 de pers en media benaderen en verslag doen van de bezigheden van **DE KLYSTER**. Dit genereert positieve nieuwswaarde voor de gemeenten. Bestuurders worden een aantal keer betrokken bij acties van De Klyster.

De teamleider en coördinator zullen in 2025 diverse landelijke en provinciale symposia van IVN, GDO en het NME-netwerk bijwonen om goed op de hoogte te blijven van de nieuwste ontwikkelingen, onderzoeken en regelingen op het gebied van NME en Duurzaamheid.

DE KLYSTER zal regelmatig posten op: facebook, instagram en de eigen nieuwspagina.

WEBSITE EN CMS

- ➡ Op de website wordt nieuws van De Klyster gedeeld. Bezoekers kunnen op de website alles te weten komen over het brede aanbod van De Klyster.
- ➡ Online kan gereserveerd en geboekt worden. De website wordt door de teamleider en NME-coördinator actueel gehouden.
- ➡ Het CMS waarin alle bedrijfsprocessen worden geregeld zal in 2025 verder gefinetuned worden.
- ➡ De website is sinds een jaar tweetalig. Dit betekent dat in 2025 alle berichten vertaald moeten worden. Hiervoor wordt een ZZP-er ingeschakeld.

NIEUWSBRIEF

- ➡ Het streven is om in 2025 iedere maand een nieuwsbrief uit te brengen, met uitzondering van de zomermaanden. De nieuwsbrief promoot de deelname aan NME-activiteiten van De Klyster en geeft informatie over landelijk actueel NME-nieuws. IVN-activiteiten die ook toegankelijk zijn voor het netwerk van De Klyster worden in de nieuwsbrief opgenomen.
- ➡ De nieuwsbrief wordt verzonden naar alle scholen, NME-contactpersonen, raadsleden, Colleges van B&W, klysterteam, relaties van De Klyster in en buiten de provincie.

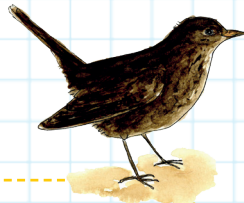

Bestuurlijke betrokkenheid, lezingen en presentaties

Eens in de vier jaar wordt een presentatie gegeven aan de raadsleden. In 2023 is dat voor het laatste gebeurd. De raadsleden en het college van B&W worden in 2025 doormiddel van de nieuwsbrief, jaarverslag, jaarplanning en het semesteraanbod op de hoogte gehouden.

Samenwerkingspartijen kunnen een verzoek indienen voor een lezing/presentatie in 2025.

SCHOLENNETWERK

- ➡ De Klyster heeft een sterk scholennetwerk. Alle 46 scholen zijn vrijwillig lid. Iedere school heeft een NME-contractpersoon in het docententeam. Via de NME-contactpersoon verloopt het contact met het hele schoolteam en directie.
- ➡ Het scholennetwerk is het "goud" van de Klyster, via dit kanaal worden leerlingen bereikt. Het netwerk vergt actief onderhoud.

SAMENWERKING

De Klyster is actief lid van het landelijke GDO-netwerk (gemeenten voor duurzame ontwikkelingen) van directeurs van NME-Centra en educatieprofessionals.

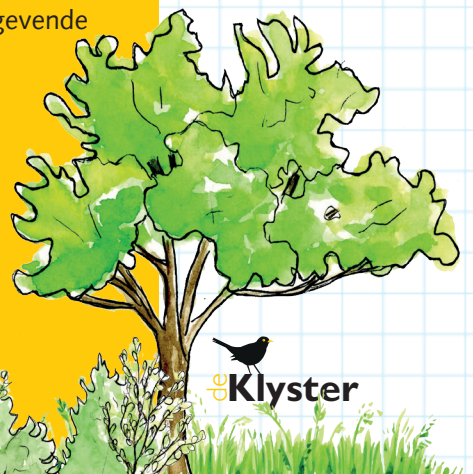
De Klyster werkt samen met IVN, terreinbeheerders (Landschapsbeheer Friesland), natuurorganisaties (Staatsbosbeheer en It Fryske Gea) en groene regionale verenigingen en collega NME-centra.

In 2025 wordt de provinciale IVN-ondersteuning ingezet voor het geven van o.a. workshops over educatie rond gezonde voeding.

Ieder jaar heeft de teamleider een gesprek met de directeur van het IVN.

Overleg

- ➡ Twee keer per jaar vindt in 2025 een overleg plaats tussen de wethouders die De Klyster in hun portefeuille hebben en de teamleider van De Klyster.
- ➡ Eens in de 6 weken vindt afstemmingsoverleg plaats met de eenheidscoördinator Ruimtelijk Beleid en Plannen.
- ➡ Twee keer per jaar vindt het provinciale NME-overleg plaats tussen alle NME-centra en IVN.
- ➡ Twee keer per jaar is er een symposium + overleg met alle leidinggevende van NME-centra in het land, georganiseerd door het GDO.
- ➡ Drie keer per jaar komt het bestuur van stifting Freonen fan De Klyster bij elkaar. Marjolein Staal is bestuursadviseur en bereidt de vergadering voor met de secretaris.
- ➡ Met elk individueel klysterteamlid wordt in 2025 een evaluatie- en voortgangsgesprek gepland.

7. FINANCIËN

- ➡ De Klyster krijgt ieder jaar budget van de gemeenten Dantumadiel en Noardeast-Fryslân en zorgt zelf voor externe inkomsten. Dit werkbudget* wordt ingezet voor de gehele exploitatie van De Klyster inclusief het uitvoeren van het jaarplan.
- ➡ In het jaar 2025 is de begroting € 110.000 euro (opgebouwd uit: 66% gemeentelijke financiering en 34% externe financiering).
- ➡ *salariskosten van de vaste medewerkers vallen niet binnen werkbudget.
- ➡ De scholen betalen een eigen bijdrage van 1,50 euro per kind bij deelname aan een activiteit en een jaarlijks lidmaatschapsbedrag van € 47,50 per school en 0,80 per leerling. Scholen kunnen alleen gebruik maken van de ondersteuning van De Klyster, wanneer ze lid zijn.
- ➡ Vrijwilligers ontvangen de wettelijke vrijwilligersvergoeding. Deze is in 2025 max. € 210 per maand en max. € 2.100 per jaar en € 5,50 per uur.
- ➡ Het werkbudget wordt in het boekhoudsysteem bijgehouden.
- ➡ **Voor 2025 is de begroting:**

Inkomsten

1. Gemeenten Dan en NE
2. Inverdiengeld/Extern

Begroot

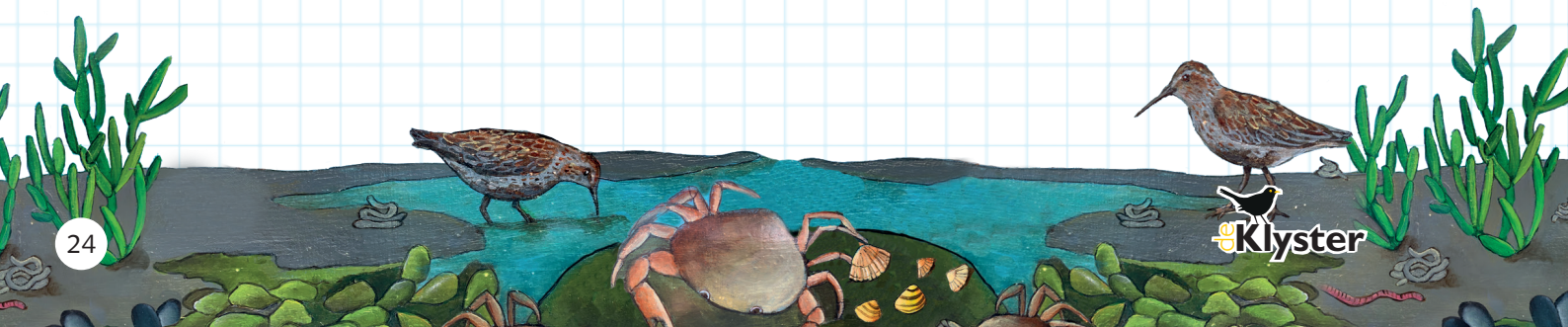
€ 72.344
€ 37.656 +
€ 110.000

Uitgaven zoals opgenomen in boekhoudsysteem

3. Administratie /Exploitatie/Overig	€ 17.000
4. Vrijwilligers kantoor	€ 8.500
5. Uitleencentrum	€ 10.000
6. Aanbod activiteiten/Projecten (gidsen en ZZP-ers, materiaal)	€ 63.000
7. PR/Communicatie/Website	€ 11.500 +
	€ 110.000

VERDELING OVER DE GEMEENTEN NAAR RATO

- ➡ De gemeenten Noardeast-Fryslân en Dantumadiel bekostigen het werkbudget naar rato resp 73,4% en 26,6% na afloop van de werkelijk gemaakte kosten in 2025.

8. LONGLIST

Hieronder staan wensen en ambities waarvoor binnen de huidige bezetting en begroting in 2025 geen capaciteit is. In 2025 zullen deze ambities in een PFO met de wethouders worden besproken.

INSELEN ACTUALITEIT EN VRAAG

- ➡ De afgelopen jaren doen externe partijen steeds vaker een beroep op De Klyster. De Klyster heeft een goede naam opgebouwd en aanvragers willen graag gebruik maken van het netwerk, de expertise en advies.
- ➡ Ieder jaar komen er meer verzoeken binnen. Bijvoorbeeld om samen te werken, projecten te ontwikkelen, een lezing te verzorgen, of om eigen producten via De Klyster te promoten bij scholen.
- ➡ Vanwege het ontbreken van capaciteit en financiële middelen, kunnen deze ad-hoc-verzoeken meestal niet worden gehonoreerd. En dat is jammer, omdat het vaak gaat om groene regionale burgerinitiatieven waar veel energie en enthousiasme onder zit.
- ➡ De wens is om als gemeentelijk NME-centrum jaarlijks een aantal van deze ad hoc aanvragen te kunnen honoreren en hiervoor jaarlijks een bedrag ter beschikking te hebben en te reserveren op de begroting.

➡ Kosten: € 5.000 - Structureel

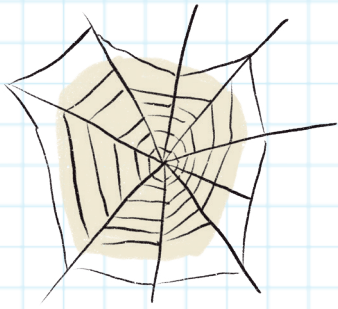
VERSTERKEN NETWERK

De Klyster krijgt regelmatig de vraag om een netwerkbijeenkomst te organiseren voor de NME-contactpersonen van de scholen. Verder wordt De Klyster gevraagd om op school het NME-programma nader toe te lichten aan het docententeam en op die manier de leerkrachten te inspireren en van informatie te voorzien. Voordeel hiervan is dat De Klyster zo tevens op de hoogte blijft van wensen en nieuwe ontwikkelingen binnen het primair onderwijs.

Kosten: € 5.000 of extra fte - Structureel

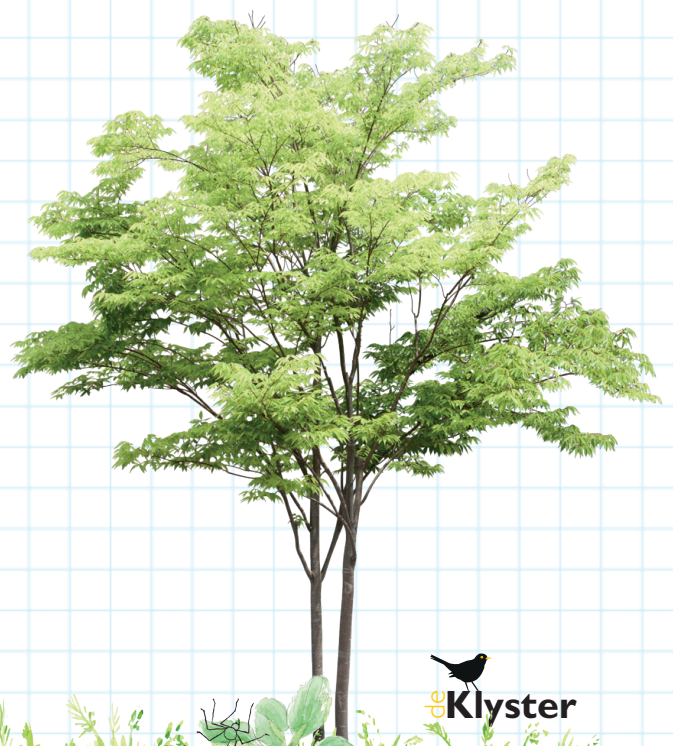
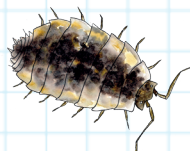

BEHOEFTEONDERZOEK

- ➡ De Klyster wil graag inzicht hebben in de ontwikkelingen en behoeften van scholen. Daarom zou het goed zijn om een behoeftenonderzoek te houden onder het scholennetwerk.
- ➡ Het is de wens van De Klyster om dit in 2025 te bespreken en naar ondersteuning en middelen hiervoor te zoeken.
- ➡ In een PFO wordt dit punt besproken.
- ➡ Kosten: stageopdracht en/of € 5.000 kosten ZZP-er

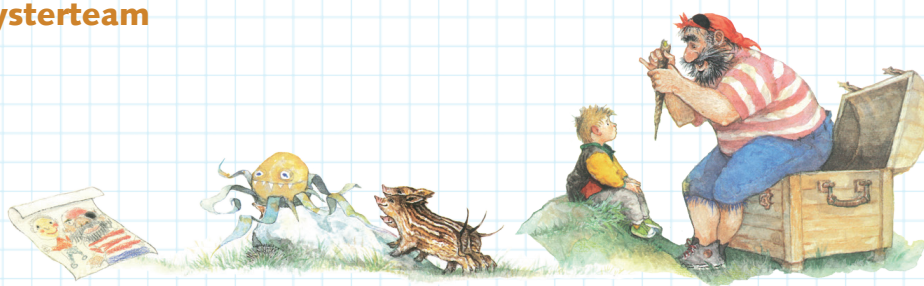

BIJLAGEN

Bijlage 1
Bijlage 2

Infographic
Klysterteam

BIJLAGE 1 INFOGRAPHIC

de Klyster BELEIDSPLAN 2020-2024

MISSIE

NME voor alle **BASISSCHOOLKINDEREN** in Noardeast-Fryslân en Dantumadiel

VISIE

De Klyster is dé educatie-expert die zich enthousiast en altijd in samenwerking met anderen inzet om jongeren te betrekken bij de **NATUUR**, het **LANDSCHAP** en **DUURZAAMHEID** in de eigen leefomgeving. En doen we door.

1. Scholen en leerkrachten te stimuleren om met leerlingen **naar buiten** te gaan en meesters en juffen te ondersteunen in hun lessen natuur- en duurzaamheidseducatie (**NME**).

2. Grote gemeentelijke thema's als biodiversiteit, energie, klimaat, gezond gedrag, zwerfafval, circulaire economie te vertalen in speelse schoolprojecten. Met als stip op de horizon de **Werelddoelen** (SDG's).

3. Projecten altijd dichtbij en **lokaal** aan te bieden in natuurgebieden in de buurt zoals Het Wad, NP Lauwersland, NL Noardlike Fryske Wâlden en in **samenwerking** met gemeenten en andere groene partijen.

4. Het onderhouden van een stevig scholennetwerk, het deelnemen aan professionele **landelijke netwerken**, **deskundigheidsbevordering** van het klysterteam, en nauwe samenwerking met IVN, SBB, It Fryske Gea, Landschapsbeheer Friesland en andere groene verenigingen.

PROGRAMMA'S

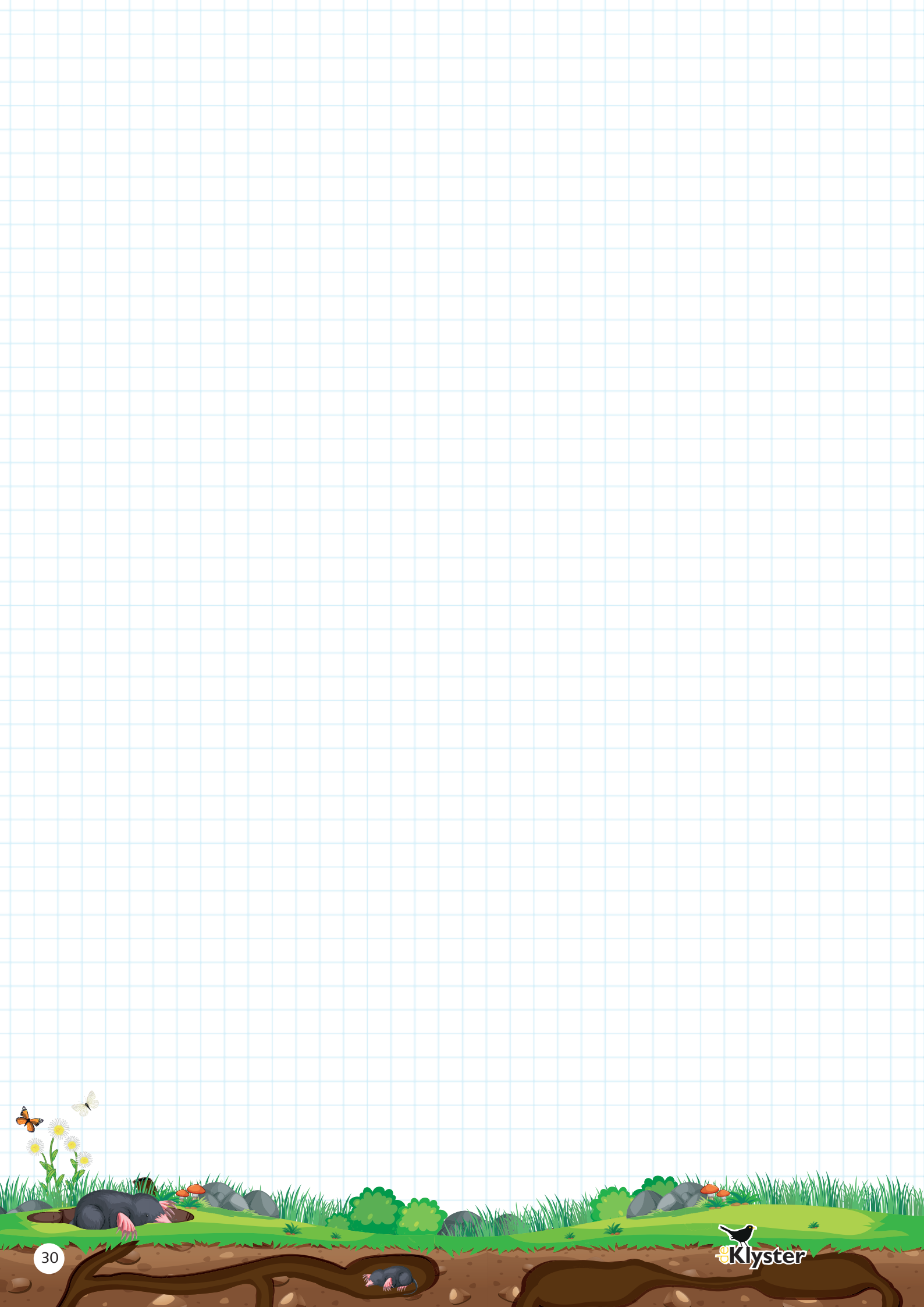
1. Tweejaarlijks **Activiteitsaanbod** Basisonderwijs met excursies, duurzaamheidsprojecten, pakketten natuur in de klas en gastlessen
2. **Uitleencentrum** NME Basisonderwijs met educatief materiaal, leskisten, veldwerkmateriaal
3. Ontwikkeling **Duurzaamheidsprojecten** en **Promotie NME**

IMPACT

1. 100% van alle scholen maakt gebruik van De Klyster.
2. Het Uitleencentrum is volledig gemoderniseerd en het lesmateriaal is gekoppeld aan de Werelddoelen.
3. Alle leerlingen hebben aan het eind van hun basisschoolperiode meerdere keren meegedaan aan een groot duurzaamheidsproject.
4. Alle scholen hebben binnen de 30% vrije ruimte een plek ingericht voor NME en leren met hoofd-hart-handen.
5. Alle kinderen naar buiten! De leerlingen gaan jaarlijks op pad en ervaren hoe mooi de natuur en het landschap in regio Noordoost Friesland is.
6. Budget voor actuele/incidentele duurzaamheidsprojecten.

KERNWAARDEN

NATUURBELEVING . DUURZAAMHEID . SAMEN

BIJLAGE 2 KLYSTERTEAM

Marjolein Staal
Teamleider

Eline van den Nieuwenhof
NME-coördinator

Betty Kooistra
vrijwilliger, natuurgids,
watergids en gastdocent

Hilda Buursma
vrijwilliger en gastdocent

Annemarie van der Molen
vrijwilliger, natuurgids,
wadgids en gastdocent

Arie Hagedoorn
vrijwilliger

Bertus Volbeda
vrijwilliger, natuurgids en
moestuinfoach

Bianca van Tienen
vrijwilliger, natuurgids,
moestuinfoach
en gastdocent

Jan Rietberg
vrijwilliger en natuurgids

Jan Tiede Bouma
projectmedewerker
educatie en gastdocent

Joannke Romkema
projectmedewerker
educatie, natuurgids,
gastdocent en
moestuinfoadviseur

Jurjen Bijlsma
vrijwilliger, natuurgids,
moestuinfoach
en gastdocent

Mirja Brandorff
projectmedewerker
educatie, natuurgids en
gastdocent

Olga Baggelaar
vrijwilliger, natuurgids
en wadgids

Peer Zaal
projectmedewerker
educatie, natuurgids,
wadgids en gastdocent

Pieter Reitsma
hulpnatuurgids,
vrijwilliger ophaalservice
en technische dienst

Tineke Feenstra
vrijwilliger en
hulpnatuurgids

Sterre Streefkerk
projectmedewerker
educatie, natuurgids en
gastdocent

Wytze Postma
vrijwilliger

Xantha Doevendans
projectmedewerker
educatie, natuurgids, wad-
gids en moestuincoach

Yvonne de Beer
projectmedewerker
educatie, natuurgids
en gastdocent

Trudy van Assen
projectmedewerker
educatie en
oersetter Frysk

